

Školstvo od oslobođenja do danas na dubrovačkom području

Poslije oslobođenja pred organe narodne vlasti i sve društvene organizacije postavljali su se veliki zadaci na otvaranju škola, organizaciji školstva, opismenivanju nepismenih, na obnavljanju i popravljaju školskih objekata, nabavljanju potrebnog namještaja i osnovnih nastavnih sredstava, te na organizaciji raznih oblika školskog i vanškolskog života, na prosvjećivanju omladine i odraslih.

Iako se raspoložalo skromnim sredstvima i nedovoljnim brojem stručnih kadrova, postizavali su se veliki uspjesi jer radu se prilazilo s puno inicijativa, ideja, upornosti i stvaralačkog elana. Zahvaljujući požrtvornosti i zalaganju prosvjetnog kadra, suradnji koja je postojala i koja se razvijala između škola i društvenih snaga, uspjelo je savladati poteškoće i već u prvim godinama poslije oslobođenja razvijati široku kulturno-prosvjetnu aktivnost i riješiti bar donekle osnovne probleme u radu škola.

U nasljedstvu od prije rata ostao nam je sistem šestogodišnjeg školovanja i odmah nakon oslobođenja dubrovačkog područja 18. listopada 1944. počele su se otvarati šestogodišnje škole. Uslijed prostornih i drugih poteškoća nijesu u potpunosti u svim mjestima i selima radile škole sa šest razreda, već neke i sa četiri razreda. Ukupno u školskoj 1944/45. godini radile su 52 osnovne šestogodišnje i 37 četverogodišnjih škola. U nekim selima otvorene su nove škole koje ranije nijesu postojale pa su djeca iz tih sela pohađala obližnje škole. Svega je radilo 89 osnovnih škola s 3032 učenika i 101 učitelj van grada. U Dubrovniku poslije oslobođenja Građanska škola spaja se s nižim razredima Gimnazije i rade tri osnovne četverogodišnje škole (dvije u gradu i jedna u Gružu).

Nastava u osnovnim školama školske 1944/45. godine izvodila se na temelju nastavnog plana i programa za osnovne škole kojeg je izdao Odjel narodne prosvjete ZAVNOH-a od 25. rujna 1944.

Početak školske 1945/46. zavodi se obavezno šestogodišnje školovanje i skoro u svim mjestima rade šestogodišnje škole.

Za podizanje općeg obrazovanja naroda donesen je 12. srpnja 1946. Zakon o obaveznom sedmogodišnjem školovanju te se i na području Dubrovnika počinju otvarati osnovne škole sa sedam razreda (4 niža i 3 viša), ali samo u mjestima gdje postoje prostorne i ostale mogućnosti. U Gruđi otvara se đački dom sedmogodišnje škole koji je imao 42 učenika školske 1949/50. godine iz sela dubrovačkog područja. Kasnije ovaj dom se zatvara, a ostaje do danas đački dom u Trpnju koji obuhvaća učenike obaveznog školovanja iz obližnjeg područja Pelješca.

Osnovna škola u Čilipima svečano otvaranje 18. listopada 1964.

U školskoj 1949/50. godini radilo je na području sadašnje općine Dubrovnik ukupno 90 obaveznih osnovnih škola koje je polazilo 5389 učenika. Od toga dvije sedmogodišnje škole u Dubrovniku i Gruđi, jedna Gimnazija u Dubrovniku koja je pored pet viših razreda imala i tri niža razreda koje su polazili učenici obaveznog školovanja, 83 šestogodišnje i 4 četverogodišnje škole. U ovim školama radilo je 145 učitelja i profesora.

Školske 1950/51. godine prešlo se postepeno s obaveznog sedmogodišnjeg na obavezno osmogodišnje školovanje. U školskoj 1953/54. četvrti razred Gimnazije postaje biti niži razred koji odgovara osmom razredu osmogodišnje škole. Nastavni plan i program je za niže razrede gimnazije i za više razrede osmogodišnje škole u potpunosti isti. Osmogodišnje škole počele su se masovnije otvarati u većim mjestima od 1953. uporedo s rješavanjem materijalnih i kadrovskih pitanja, a 1954. i 1955. prešlo se na obavezno osmogodišnje školovanje na čitavom području općine, osim u nekim udaljenijim selima gdje su ostale šestogodišnje škole. U svim većim mjestima i centrima, kojim gravitiraju obližnja sela, otvaraju se osmogodišnje škole u koje djeca obavezno dolaze pohađati više razrede s udaljenosti do pet kilometara. Postepeno se na nekim područjima djeca prevoze prevoznim sredstvima. U cilju postizavanja kvaliteta nastave nastaje spajanje manjih osmogodišnjih škola u veće centralne osmogodišnje osnovne škole, a u ostalim selima ostaju područne škole sa četiri ili šest razreda, a negdje i sa osam razreda. Poslije završena četiri ili šest razreda u područnim školama djeca nastavljaju pohađanje viših razreda u matičnoj osnovnoj školi, tj. u gravitirajućem školskom centru.

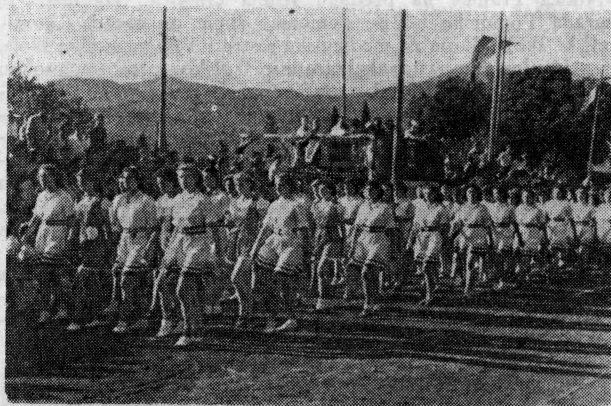

Doček pionirske štafete u Dubrovniku 3. maja 1954.

Osnovna škola u Babinom Polju svečano otvorena 28. V 1963.

Nastava i cjelokupni rad u školi sve više se usavršava primjenom metoda i načina izvođenja nastave. Mijenjaju se i donose se sve sadržajnije nastavni planovi i programi rada u skladu s razvojem škole. U odgojno-obrazovnu strukturu osnovne škole spada: nastava s dodatnom odgojno-obrazovnom djelatnošću, fizički i zdravstveni odgoj, opća kulturna i javna djelatnost škole i slobodne aktivnosti. Opće obrazovanje u osnovnoj školi po izboru i rasporedu sadržaja, po načinu, oblicima i sredstvima izvođenja usmjereno je na svestran i harmoničan razvitak svih sposobnosti i osobina učenika: intelektualnih, društveno-moralnih, radno-tehničkih, fizičko-zdravstvenih i estetskih.

Fiskulturni slet u Dubrovniku 12. VI 1949.

Svršetkom školske 1963/64. godine radile su 32 osnovne osmogodišnje, 3 šestogodišnje i 49 četverogodišnjih škola koje je polazilo ukupno 7249 učenika u 279 odjeljenja (148 čistih i 131 kombinirano odjeljenje s dva, tri ili četiri razreda). U školama radilo je 313 učitelja, nastavnika i profesora. Sve škole ujedinjene su u 18 osnovnih škola sa zajedničkim administrativnim, finansijskim i pedagoškim rukovođenjem, a to su: u Dubrovniku osnovna škola »Miše Simoni«, »Lapad«, »Nikica Franić« i »Gruž«, a na području izvan grada osnovne škole Babino Polje, Cavtat, Čepikovo, Gruda, Janjina, Kuna, Rijeka Dubrovačka, Župa Dubrovačka, Dubrovački otoci, Orašac, Slano, Trpanj, Topolo i Ston.

Školu za opće obrazovanje odraslih polazilo je 1963/64. školske godine 74 polaznika, a nastavu je izvodilo 6 nastavnika.

Završavanjem više pedagoške škole u Zagrebu, Splitu i drugim mjestima, kao i omogućavanjem da učitelji redovnim i izvanrednim studijem pri višim pedagoškim školama, a kasnije pedagoškim akademijama, steknu kvalifikacije nastavnika poboljšao se rad i izvođenje predmetne nastave u osnovnim školama. Predmeti su se sve više stručno predavali u višim razredima, što je i plan perspektivnog razvoja školstva, tj. stalno sistematsko opće osposobljavanje i stručno usavršavanje nastavnika razredne i predmetne nastave putem doškolanja u skladu s razvojem društva. U cilju stručnog uzdižanja prosvjetnih radnika organiziraju se razni stručni tečajevi, seminari i savjetovanja, te stručni aktivni, radne učiteljske zajednice, pedagoške grupe i predavanja.

Uviđajući potrebe da se posebno radi s mentalno nedovoljno razvijenom djecom otvoreno je odjeljenje koje je polazilo 24 učenika u školskoj 1963/64. godini. Nastavu su izvodila dva nastavnika.

Od početka pri osnovnim školama osnovani su školski odbori koji su »s pravne strane ostali u tradicionalnom obliku, ali s razlikom u intenzitetu djelovanja u školskoj politici. Oni su rezultat revolucionarnih društveno-političkih promjena« koji su se razvijali i postali organi društvenog upravljanja školama odlukom Sabora 26. ožujka 1954., a dobili pravo značenje u Zakonu o društvenom upravljanju školama kojeg je izglasala Narodna skupština 10. ožujka 1955. godine. Pored školskog odbora organ upravljanja u školi je nastavnički zbor i razredno vijeće.

Zakonom o osnovnoj školi od 1959. godine školom upravljaju društveni organi: školski odbor, nastavničko vijeće i upravitelj škole. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnoj školi Sabor SR Hrvatske donio je na sjednici Republičkog vijeća i na sjednici Prosvjetno-kulturnog vijeća od 25. IX 1964. U Zakonu o osnovnoj školi (pročišćeni tekst) stoji: — Osnovna škola je samostalna i samoupravna radna

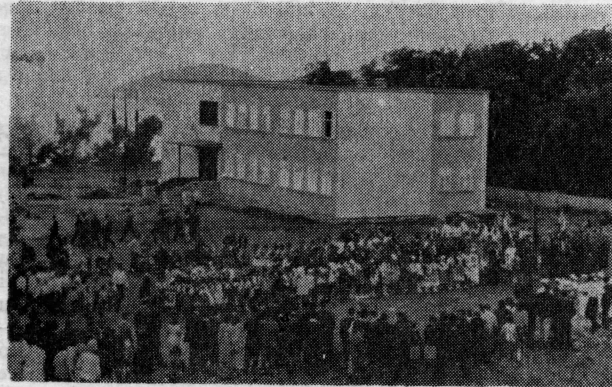
organizacija. Osnovnom školom upravljaju radni ljudi neposredno i preko organa upravljanja: upravnog odbora, direktora i savjeta škole. Radna zajednica osnovne škole organizira djelatnost škole, brine se o njenom razvoju, utvrđuje planove i programe rada i razvoja škole, odlučuje o upotrebi sredstava i raspolaganju njima, raspoređuje dodatke, uređuje radne i međusobne odnose i bira organe upravljanja školom i članove komisije za izbor direktora. Radna zajednica donosi opće akte škole i odlučuje o svim drugim poslovima i pitanjima škole koja spadaju u njen djelokrug rada.

Kao osnovne tako su i ostale škole postale samostalne samoupravne radne organizacije, a to je velik napredak u školstvu koji je nastao društvenim progresom.

Pri kotarskom narodnom odboru djeluje Savjet za prosvjetu i kulturu, u početku jedinstveno, a od školske 1956/57 godine jedinstveni savjet dijeli se u tri savjeta: Savjet za prosvjetu i školstvo, Savjet za kulturu i umjetnost i Savjet za fizičku kulturu. Pri općinskim narodnim odborima su savjeti za prosvjetu, a općina Dubrovnik kao najrazvijenija na području kotara ima dva savjeta.

Stručnu pomoć i nadzor nad školama vrši prosvjetno-pedagoška služba u Narodnom odboru kotara, kasnije tu službu vrši Zavod za školstvo kotara Dubrovnik, a od 1. IX 1962. prosvjetno-pedagoška služba dolazi u sastav Odjela za školstvo, prosvjetu i kulturu općine Dubrovnik u čiji sastav dolaze Konavle, Pelješac, Stonsko primorje i Mljet.

Srednjem i stručnom školstvu obratila se također velika pažnja. U srednje općeobrazovne i stručne škole sve više iz godine u godinu dolaze učenici sa sela nakon završene osmogodišnje škole. Nastavljaju školovanje ili odlaze na izučavanje raznih zanata. Putem đачkih domova, a dijelom i stipendija, omogućuje se mnogim đacima polazak srednjih i viših škola. Reforma školstva zahvaća i ovo područje i ulažu se napore i raspoloživa materijalna sredstva da se opreme škole i da im se osigura normalan i što uspješniji rad. U proteklom vremenu od rata do danas otvara se škola učenika u privredi 1945. Ugostiteljska škola s praktičnom nastavom 1947. Škola za medicinske sestre u rujnu 1959., Viša radnička škola 1961. U ranije postojećim školama drugog stupnja: Gimnaziji, Ekonomskoj školi, Pomorskoj školi i Muzičkoj školi prilagođeni su programi nastavnog procesa novim zahtjevima društvene zajednice i usmjeren je njihov razvoj. U Gimnaziji »Marija Radeljević« organiziran je od drugog razreda društveno jezični i prirodoslovno matematički smjer. Pri Pomorskoj školi otvara se brodstrojarski i elektrotehnički odsjek. Učiteljska škola prerasta u Gimnaziju pedagoškog smjera i Pedagošku akademiju.

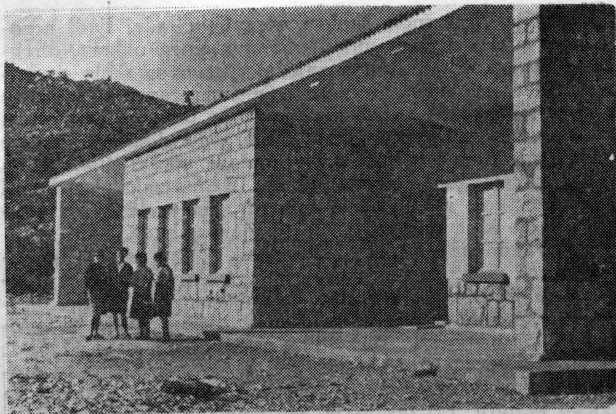

Kulturno prosvjetna smotra u Orašcu ispred nove školske zgrade 31. maja 1964. godine

Koncem 1963/64. školske godine škole drugog stupnja (srednje općeobrazovne i stručne) u 106 odjeljenja polazilo je 3581 učenik, a u Višoj radničkoj školi u 6 odjeljenja bio je 61 polaznik. U svim ovim školama radilo je 146 nastavnika i profesora.

Da bi se donekle osigurao smještaj đacima van gradskog područja koji polaze škole drugog stupnja otvara se: Muški đачki dom »Ante Jonić«, Ženski đачki dom i Dom Ugostiteljske škole. U ovim domovima školske 1964/65. godine bilo je 311 đaka i 10 odgojitelja. Za smještaj socijalno ugrožene djece obaveznog školovanja, sa šireg područja Republike, otvoren je Dječji dom »Ivo Vukušić« koji ove godine ima 63 đaka.

Od Viših škola otvara se 1959. Viša pomorska škola s nautičkim odsjekom, a 1960. godine otvara se Ekonom-

Osnovna škola u Osojniku svečano otvorena 18. X 1963. g.

ski odsjek. Viša turistička škola otvorena je 9. X 1961., a Pedagoška akademija 10. X 1961. godine.

Na dan 15. XI 1963. u Višoj pomorskoj školi bilo je upisano 76 studenata (52 redovna i 24 izvanredna), u Višoj turističkoj školi naznačenog dana bilo je 243 studenta (161 redovni i 82 izvanredna), a Pedagoška akademija brojila je 151 studenta (82 redovna i 69 izvanrednih). U Višoj pomorskoj školi do danas diplomirao je 121 student (od toga 12 Ekonomski odsjek). Ukupno na početku školske 1963/64. godine više škole imale su 470 studenata.

Na području općine ima 10 dječjih vrtića (7 u gradu s 15 odjeljenja i 3 na ostalom području s 3 odjeljenja). Ukupno obuhvaćaju 551 dijete predškolske dobi s kojim radi 18 odgajatelja.

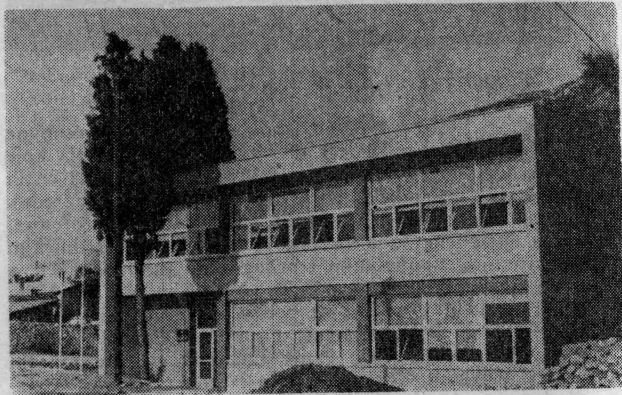
Otvaranjem i razvojem školskih ustanova rješavali su se i problemi gradnje školskih zgrada, problemi uopće na proširenju školskog prostora, nabavke opreme, nastavnih i drugih sredstava. Na gradnji škola mnogo su doprinijeli mještani u mnogim selima svojim inicijativama i dobrovoljnim radnim akcijama. Investiciona politika izgradnje zacrtala je ulaganje većih sredstava u ostvarivanju planova izgradnje škola, osobito na selima i većim centrima gdje su škole radile u lošim prostornim uvjetima i gdje su ti uvjeti usporavali razvoj škola i izvođenje nastave. Nove školske zgrade izgrađene su u Brotnicama, Kuni (Konavle), Dubravci, Mravinjcu, Mrčevu, Putnikovićima, Blatu (Mljet), Slanomu, Suđurdu, Komajima, Točioniku, Mihanićima, Lovornu, Žuljani, Babinom Polju, Osoj-

niku, Čilipima, Orašcu, Stonu, Čepikućima adaptacijom dijela zgrade novopodignutog zadržnog doma, u Župi Dubrovačkoj, Donjoj Bandi, Gornjoj Vrućici i u Potomju u sklopu zgrade Doma kulture. Obnovljene su školske zgrade u Stravči i Prožuri koje su bile dotrajale, a u Pijavićini, Gornjoj Bandi Donjoj Vrućici, Kuni i Ošljemu koje su spaljene od okupatora za vrijeme rata. Veći popravci, adaptacije i nadogradnje izvršene su na većem broju zgrada. Neke zgrade nalaze se u izgradnji. Škola u Osobljavi nalazila se u privatnoj kući koja je za rata upaljena i obnovljena poslije oslobođenja.

U Dubrovniku podignuta je nova školska zgrada Osnovne škole u Gružu i jedan trakt školske zgrade Osnovne škole »Nikica Franić« na predjelu Ilijina Glavica. Sagrađena je zgrada Pomorske i Više pomorske škole, te zgrada Ugostiteljske škole, škole za medicinske sestre i Više turističke škole.

U planu je nastavak izgradnje školskog prostora, osobito u Dubrovniku, te daljnji razvoj mreže osnovnih škola i dječjih vrtića na području općine u cilju podizanja kvaliteta nastave i centralizacije pedagoškog, administrativnog i financijskog rukovođenja škola na određenim područjima. U sedmogodišnjem planu planirano je stvaranje povoljnih uslova rada nekih škola otvaranjem kabineta, praktikuma, radionica, školskih kuhinja, igrališta i prostorija za fizički odgoj i nastavu domaćinstva.

Svi planovi u perspektivnom razvoju školstva izvršit će se zajedničkim naporima škola i njihovih organa upravljanja, u suradnji s društveno-političkim organizacijama i organima Skupštine općine.

Škola za medicinske sestre u Dubrovniku